

19,7-21,0 г/л; віком 88 днів – 42,3-47,1 г/л; у 100-денному віці – 52,7-56,7 г/л. Рівень загального кальцію у сироватці крові курчат коливається від $2,29 \pm 0,054$ до $2,39 \pm 0,018$ ммоль/л; у курей-несучок від $4,22 \pm 0,015$ до $6,37 \pm 0,071$ ммоль/л. Вміст загального білка в сироватці залежить від функціонального стану печінки; рівень загального кальцію – від несучості: чим вона вища, тим вищий його рівень у крові.

3. Встановлено позитивну кореляційну залежність між віком птиці та концентрацією у сироватці крові сечової кислоти ($r=0,761$), загального білка ($r=0,810$) та загального кальцію ($r=0,878$).

Список використаних джерел:

1. Livoshchenko, Ye. M., Kambur, M. D., & Livoshchenko, L. P. (2014). Anatomichni i hematolohichni osoblyvosti zmin pry sechokyslomu diatezi u mo- lodniaka kurei. Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu, serii "Veterynarna medytsyna", 6(35), 42–47. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_vet_2014_6_14

2. Ponomarenko, D. O., & Shcherbatyi, A. R. (2025). Clinical and biochemical aspects of uric acid diathesis in laying hens: modern approaches to diagnosis and prevention (review). Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series «Veterinary Sciences», 27(119), 155–161. <https://doi.org/10.32718/nvlvet11922>

3. Slivinska, L. G., Yaremchuk, V. Y., Shcherbatyy, A. R., Gutyj, B. V., & Zinko, H. O. (2022). Efficacy of hepatoprotectors in prophylaxis of hepatosis of laying hens. Regulatory Mechanisms in Biosystems, 13(3), 287–293. <https://doi.org/10.15421/022237>

РЕПРОДУКТИВНІ ВТРАТИ У М'ЯСНОМУ СКОТАРСТВІ В КОНТЕКСТІ ДОБРОБУТУ ТВАРИН

¹Склярів П.М., ¹Вакулик В.В., ²Мовчан К.О.

e-mail: skliarov.p.m@dsau.dp.ua

¹Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна
²ТОВ «МХП-Баффало», Луцький район, Волинська область, Україна

Актуальність. Сучасне господарство стикається з проблемами зниження продуктивності, порушенням репродуктивних функцій та підвищеною чутливістю тварин до стресових факторів. Це на пряму впливає на економічну ефективність та конкурентоспроможність аграрного сектору [3].

Традиційно питання продуктивності розглядалися окремо від добробуту тварин. Проте сучасні наукові дані доводять: лише комплексний підхід, що враховує фізіологічні та поведінкові аспекти, забезпечує стабільні результати [2, 1].

Європейські та світові вимоги до якості продукції дедалі більше акцентують на гуманному ставленні до тварин. Відповідність цим стандартам відкриває доступ до зовнішніх ринків і формує позитивний імідж виробника.

В умовах реформування аграрного сектору та інтеграції у світовий ринок особливо актуальним є впровадження науково обґрунтованих протоколів діагностики та менеджменту, що поєднують продуктивність і добробут [4].

Дослідження спрямоване на пошук індикаторів, які дозволяють одночасно оцінювати стан репродуктивної системи та рівень добробуту (Serra et al., 2018). Це створює основу для розробки практичних рекомендацій і протоколів для фермерських господарств.

Мета роботи: дослідити динаміку та етіологію репродуктивних втрат у корів м'ясного напрямку продуктивності.

Матеріал і методи. Робота виконана протягом 2024-2026 рр. на базі ТОВ «МХП-Баффало» Луцького району Волинської області. Об'єктом дослідження були корови порід абердин-ангус, герефорд, шароле, лімузин, симентал, волинська м'ясна. Проаналізували випадки абортів та мертвонароджень, проводили епізоотологічне обстеження та аналіз журналів технологічних маніпуляцій для встановлення причинно-наслідкового зв'язку втрат із технологічними процесами.

Результати. Аналіз репродуктивних показників засвідчив поступове зниження втрат приплоду. Так, у 2024 р. зафіксовано 32 аборти та 32 мертвороди (сумарно 64 випадки), у 2025 р. – 26 та 24 відповідно (50 випадків), а за 5 місяців 2026 р. – 6 та 7 випадків.

Особливу увагу привернула етіологічна структура цих патологій. Встановлено, що близько 80% випадків абортів та мертвонароджень мали неінфекційне, травматичне походження. Основними тригерами виступали:

- формування нових ієрархічних груп (соціальний стрес та бійки);
- транспортування тварин між дільницями;
- інтенсивна фіксація при проведенні планових вакцинацій.

Це підтверджує, що недотримання принципів «низькостресового поводження» (Low-stress livestock handling) є основним критичним моментом у ветеринарному забезпеченні відтворення. Впровадження у ТОВ «МХП-Баффало» алгоритмів мінімізації стресу під час перегрупувань дозволило знизити загальну кількість втрат у 2025-2026 рр.

Висновки. Такими чином, репродуктивні втрати (аборти та мертвонародження) у м'ясному скотарстві (в умовах ТОВ «МХП-Баффало») на 80% обумовлені травматизмом, пов'язаним із порушенням добробуту тварин під час технологічних маніпуляцій. Оптимізація процесів формування груп та транспортування є ключовим резервом збереження приплоду та підвищення етичних стандартів виробництва.

Список використаних джерел:

1. Пушкар, Т., Кременчук, Л., & Петров, І. (2026). Добробут тварин – історія розвитку та його значення. *Аграрний вісник Причорномор'я*, (118), 296-305. <https://doi.org/10.37000/abbsl.2026.118.19>.

2. Broom, D. M. (2004). Bienestar animal. In *Etología Aplicada* ed. F. Galindo Maldonado and A. Orihuela Trujillo, 51-87. UNAM: Mexico City (in Spanish).

3. Копитець, Н. Г., & Волошин, В. М. (2023). Розвиток скотарства в кризових умовах. *Економіка та управління АПК, 1*, 64-76. URL: https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/koputets_64-76.pdf.

4. Sharpe, A., & Fard, S. M. (2022). *The current state of research on the two-way linkages between productivity and well-being* (No. 56). ILO Working Paper. <https://doi.org/10.54394/TMUV3384>.

5. Serra, M., Wolkers, C. P. B., & Urbinati, E. C. (2018). Physiological indicators of animal welfare. *Revista Brasileira de Zootecias*, 19(2). URL: chrome-extension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/https://www.researchgate.net/profile/Monica-Serra/publication/325652180_Physiological_indicators_of_animal_welfare/links/5b1aab8345851587f29d2136/Physiological-indicators-of-animal-welfare.pdf.